

3. Кратасюк Л.Інтерактивні методи навчання. Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь /Людмила Кратасюк //Дивослово. – 2004. –№10. – С.2-10.
 4. Пентиліюк М.І. Сучасний урок української мови / М.І.Пентиліюк, Т.Г.Окуневич. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 176 с.
 5. Пометун О.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод.посіб./ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; за ред. О.І.Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
- Стаття надійшла до редакції 12.06.2010 р.

УДК 378.14

В.В. Стешенко
доктор пед. наук, доцент,
Слов'янський ДПУ

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЗА ФАХОМ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Статья посвящена определению целей и содержания технологической практики студентов факультетов подготовки учителей трудового обучения в условиях ступенчатого высшего образования, которая имеет непрерывный характер и обеспечивает эффективное формирование у них соответствующих компетентностей.

Ключевые слова: практическая подготовка студентов; ступенчатое образование; технологическая практика; учитель трудового обучения.

Стаття присвячена визначенню цілей та змісту технологічної практики студентів факультетів підготовки вчителів трудового навчання в умовах ступеневої вищої освіти, яка має безперервний характер і забезпечує ефективне формування у них відповідних компетентностей.

Ключові слова: вчитель трудового навчання; практична підготовка; ступенева освіта; технологічна практика.

Article is devoted to definition of the purposes and maintenances(contents) of technological practice of students of faculties of preparation of teachers of labour training in conditions of step higher education which has continuous character and provides effective formation at them corresponding the competence

Key words: practical preparation of students; step formation(education); technological practice; the teacher of labour training.

Постановка проблеми. В освітньо-професійній підготовці вчителя трудового навчання чільне місце належить практичній складовій. Адже щоб сформувати в учнів систему практичних умінь і навичок, учителю необхідно володіти ними самому. Окрім того, згідно з положенням “Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах” практична підготовка є обов’язковою складовою освітньо-професійних програм для здобуття кваліфікаційного рівня. Також вона однією з умов формування в студентів відповідних компетентностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання практичної підготовки вчителя трудового навчання розкривалися в роботах Ю.К. Васильєва, Ю.С. Тюнникова, Д.О. Тхоржевського, У.Н. Нішаналієва та інших вчених-педагогів. У їхніх роботах обґрунтовувався зміст практики на основі політехнічного аналізу виробництва – технологічних процесів, обладнання, структури виробництва, змісту та характеру трудової діяльності фахівців різноманітних професій тощо. Виробництво розглядалося як певна система, а сам аналіз здійснювався з точки зору наукових знань про нього. Такий підхід не передбачав розглядання виробництва як системи

Педагогіка вищої та середньої школи. – 2010. – Вип. 30.

трудових функцій його працівників, що не давало можливості охопити усі аспекти виробництва.

Окрім того, останнім часом у вищих педагогічних навчальних закладах технологічну практику часто заміняють роботою в навчальних майстернях чи виробничим навчанням. Програми таких практик розробляють викладачі вищого навчального закладу самостійно, що часто призводить до того, що їх зміст визначається неповно, а проходження практики студентами не досягає своєї мети. Такий стан практичної підготовки студентів на сьогодні не може вважатися задовільним.

Нові можливості удосконалення мети та змісту практичної підготовки студентів закладені в низці державних документів та наукових доробок учених-педагогів. У них визначено освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти [1]; мета загальноосвітньої трудової підготовки учнів [2]; суб'єктно-діяльнісний підхід до складання нового покоління навчально-методичної документації для вищих навчальних закладів [3]; конкретна мета, зміст і обов'язкові результати трудової загальноосвітньої підготовки учнів [4]; виробничий підхід до структурування змісту професійної підготовки вчителя трудового навчання за фахом [5] тощо.

Мета статті: розкрити зміст практичної підготовки студентів факультету підготовки майбутніх учителів трудового навчання відповідно сучасних уявлень про технологічну практику та вимог освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та спеціаліста, магістра.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, у практиці роботи вищих педагогічних навчальних закладів склалася система практичної підготовки вчителя трудового навчання, яка включає практикум у навчальних майстернях (ПНМ) та дві технологічні практики. У зв'язку з тим, що ці поняття не мають чіткого визначення та єдиного розуміння, уточнимо їх зміст на основі відповідних нормативних положень.

Так, практикум у навчальних майстернях – це навчальна дисципліна, яка забезпечує формування у студентів як теоретичних знань, так і практичних умінь з використання сучасних знарядь праці під час ручної та машинної обробки матеріалів, добору найбільш ефективних та раціональних методів обробки матеріалів, виготовлення виробів, а також оволодіння методом проектування. Оскільки до практикуму відповідні навчальні дисципліни не вивчаються, то на заняттях з цього предмета поєднується теоретичне навчання з практичними роботами, на які, як відомо, відводиться біля 80% навчального часу. Основна форма проведення занять – лабораторні роботи.

Практика (практична підготовка) – це форма організації навчального процесу, яка має на меті набуття студентами професійних умінь і навичок на основі вже сформованих під час вивчення певних навчальних дисциплін знань і вмінь, зміст яких обумовлюється метою та завданнями освітньо-професійної підготовки фахівця.

Технологічна практика студентів технологічного факультету має за мету формування в студентів професійних умінь і навичок з області виробничої діяльності на певному підприємстві. Практична робота студентів під час такої практики займає весь відведений час та здійснюється за індивідуальними завданнями. Зміст практичних умінь і навичок обумовлюється предметом професійної діяльності вчителя трудового навчання, в якості якого виступає процес виробництва, конкретизований у меті та змісті освітньої галузі “Технології”.

Як показує аналіз існуючих програм з практичної підготовки, зміст ПНМ на сьогодні має досить повне визначення особливо для профілю технічна праця (видано навчальні програми з грифом міністерства та навчальні посібники), а зміст технологічної практики ще немає повного визначення.

Відомо, що зміст технологічної практики обумовлюється системою вимог до практичної підготовки студентів та окресленням системи практичних умінь і навичок, якими вони повинні оволодіти під час її проходження. Систему вимог до практичної підготовки студентів обумовлюють нормативні державні документи та запропонована структура професійної підготовки вчителя трудового навчання за фахом [5]. Відповідно до них практична підготовка студентів має:

- враховувати вимоги освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки фахівця;
- забезпечувати поетапне навчання студентів відповідно до прийнятих ступенів освіти;
- мати логічну завершеність кожного етапу, що відповідає визначеному ступеню освіти;
- враховувати структуру виробництва;
- інтегрувати окремі знання та вміння, що вивчаються в курсах практикуму в навчальних майстернях, основах виробництва тощо, оформляти їх в єдину цілісну закінчену систему знань та умінь студентів про певні процеси виробництва;
- надавати можливість залучення студентів до практичної виробничої діяльності на підприємстві.

Ці вимоги обумовлюють визначення наступних завдань кожної складової практичної підготовки. Так, на першому етапі (ПНМ) студенти мають оволодіти вміннями з виконання технологічних операцій. Тобто мета практикуму полягає в оволодінні професійними функціями та завданнями фахівців основного виробництва. Ця мета закладена і в чинні навчальні програми та навчальні посібники.

На другому етапі (технологічна практика на III-му курсі) – студенти мають оволодіти науково та практично обґрунтованою системою прийомів і методів праці на певному виробництві, яка використовується для перетворення матеріалів у готову продукцію, тобто технологією вироб-

ництва. Мета цієї практики полягає в оволодінні трудовими функціями та завданнями фахівців обслуговуючого та забезпечуючого виробництва.

На третьому етапі (технологічна практика на IV-му курсі) – студенти мають оволодівати не скільки процесами безпосереднього перетворення матеріалів у готову продукцію, стільки процесами, які безпосередньо не впливають на виготовлення виробів, але необхідними для їх виробництва. Мета такої практики полягає в оволодінні ними трудовими функціями та завданнями фахівців комплексної підготовки виробництва.

Отже, відповідно до такого підходу завданнями практичної підготовки студентів на першому етапі є оволодіння прийомами та методами заготовки матеріалів, формоутворення деталей, складання та доведення виробів.

На другому етапі до завдань практичної підготовки студентів має входити як перетворення матеріалів у готову продукцію (з наступним складанням кваліфікаційних іспитів на робочий розряд), так і забезпечення цих процесів інструментами, енергією (електричною, тепловою, гідравлічною), транспортом, інформацією, сервісним, ремонтним, маркетинговим, бухгалтерським обслуговуванням, а також забезпечення охорони навколишнього середовища.

На третьому етапі завдання практичної підготовки студентів мають бути пов'язані з проведенням науково-дослідних робіт на підприємстві, конструюванням виробів, складанням технологічних процесів, організацією виробничої діяльності, веденням фінансової діяльності, плануванням виробництва тощо.

Відповідно до визначених цілей і завдань практичної підготовки на кожному етапі навчання студентів зміст програми технологічної практики набуває наступного вигляду. Так, до змісту програми практики третього курсу має входити: комплексне дослідження ринку, визначення попиту на товари чи послуги; виготовлення виробів; добір, виготовлення та відновлення інструментів і оснащення; сервісне обслуговування та ремонт обладнання; розподіл і споживання енергії, підключення та використання електричного обладнання; транспортування виробів, перевезення вантажів, складування, зберігання й облік матеріальних ресурсів на виробництві; підготовка, передача та приймання інформації, використання засобів зв'язку; утилізація та використання відходів виробництва; ведення бухгалтерського обліку, нарахування заробітної плати, складання кошторисної калькуляції собівартості на продукцію та роботи.

Для студентів п'ятого курсу зміст програми практики має включати: генерування нових наукових ідей, проведення досліджень сировини, матеріалів і обладнання, ведення раціоналізаторської роботи, розробку технічних проектів на вироби, виготовлення дослідного зразка, розробку дизайну виробу, складання технологічного процесу виготовлення виробів, складання технології контролю якості, визначення та усунення причин браку, складання технологічних процесів, проектування технологічної

оснастки, складання бізнес-плану виробництва, технологію управління матеріальними ресурсами, аналіз фінансово-економічного стану виробництва, розробка та планування реклами, визначення каналів збуту продукції; здійснення екологічного контролю на виробництві, ведення фінансової діяльності на підприємстві, технологію управління персоналом.

Ці складові змісту технологічної практики обумовлюють зміст індивідуальних завдань для студентів. Відповідно до задіяної бази практики певна частина завдань може бути виконана студентами у формі практичних робіт. Решта – у формі екскурсій.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Застосування такого підходу до змісту та завдань ПНМ і технологічної практики на підприємстві забезпечує цілісність та ефективність практичної підготовки студентів технологічного факультету за фахом, формування у них відповідних компетентностей.

Перспективним у даному плані є розробка та запровадження у практику роботи ВНЗ відповідних навчальних програм з технологічної практики для студентів бакалаврів та

Список використаних джерел

1. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1998. – № 10. – С. 6-13.
2. Закон України “Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
3. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти. – К. : ІТЗО, 2008. – 68 с.
4. Державний стандарт базової і повної освіти / Освіта України, 20 січня 2004 р. (№5).
5. Стешенко В.В. Професійні задачі та уміння в освітньо-професійній підготовці вчителя трудового навчання (за лінією “Основи виробництва”) / В.В. Стешенко, Л.Г. Хаєт // Проблеми трудової і професійної підготовки. – 1999. – Вип. 3. – С. 3-9.
6. Панасевич Д.Б. До питання про зміст і структуру освітньо-професійних програм вищої освіти / Д.Б. Панасевич, В.С. Черненко, А.К. Солоденко // Проблеми освіти. – Вип. 10. – С. 26-38.

Стаття надійшла до редакції 24.07.2010р.

УДК 138. 147: 502

О.О. Лаврентьєва
к. пед. н., доцент,
Криворізький ДПУ

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті піднімаються питання удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів через спрямований розвиток методологічної культури; розглядається зміст та сутність методологічної культури майбутнього вчителя; виокремлюються підходи до її цілеспрямованого формування та розвитку в умовах професійного становлення.

Ключові слова: культура, методологічна культура, професійна підготовка.

В статті піднімаються питання удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів через спрямований розвиток методологічної культури; розглядається зміст та сутність методологічної культури майбутнього вчителя; виокремлюються підходи до її цілеспрямованого формування та розвитку в умовах професійного становлення.

Педагогіка вищої та середньої школи. – 2010. – Вип. 30.